

Mandagsanalyse: Timemodel skal sættes under lup

Intet tyder på, at Timemodellen er den bedste infrastrukturløsning.

Timemodellen skal give en times transporttid mellem København, Odense, Aarhus og Aalborg. Den forventede finansiering svigter, men det største problem er, at vi med Timemodellen formentlig ikke bruger statens midler særlig klogt.

I regeringens nylige kasseeftersyn vurderes det, at ekstraindtægterne fra skatteomlægningen i Nordsøen bliver 9 mia. kr. lavere end de 28,5 mia. kr., omlægningen ellers skulle bidrage med til Togfonden. Togfonden skal finansiere en række investeringer, hvoraf Timemodellen er langt den største.

I Kraka påviste vi et finansieringsul, allerede inden aftalen om Togfonden blev indgået, og hullet kan meget vel vise sig betydeligt større end 9 mia. kr. Det betyder, at den manglende finansiering skal findes på finansloven generelt.

De svigtende indtægter skyldes dels, at olieprisen nu er lavere, end man forventede, da provenuet fra skatteomlægningen i Nordsøen blev beregnet. Dels var provenuberegningen baseret på for optimistiske antagelser om teknologiudviklingen. Dels har det vist sig svært at tiltrække nye operatører til Nordsøen.

Men Togfonden er dimensioneret efter, hvor store indtægter man forventede fra skatteomlægningen, da aftalen blev indgået. Og i dag, hvor indtægterne ser ud til at svigte, diskuteres politisk en tilpasning af ambitionerne i Togfonden. En sådan øremærkning er udtryk for en uheldig beslutningsproces. Slingrekursen kan være slem nok, men værre endnu kan det føre til, at vi ikke får gennemført de klogeste infrastrukturprojekter.

VI BØR I DANMARK foretage de infrastrukturinvesteringer, der giver den størst mulige gevinst for de afsatte midler. Så opskriften er egentlig enkel: For alle relevante infrastrukturinvesteringer beregnes fordelene, f.eks. tidsgevinster, og sættes i forhold til omkostningerne, f.eks. anlæg og miljøbelastning.

Gevinsten ved infrastrukturinvesteringer afhænger dog af investeringer i den omkringliggende infrastruktur, og roadpricing bliver formentlig for eller siden en del af trafikplanlægningen. De enkelte projekter bør derfor ikke besluttes et for et, men vurderes som del af en langsigtet investeringsplan.

Politisk ønsker man måske så at prioritere anderledes, f.eks. fordi man lægger større eller mindre vægt på miljø eller trængselseffekter end i analyserne. Det kan være fint at fravige rækkefølgen, men man bør forholde sig til den økonomiske omkostning ved at vælge et ellers lavt prioriteret projekt.

Hvis man derimod anvender et øremærkningsprincip som i Togfonden, ved man ikke, om man har valgt et godt eller et dårligt projekt – for hvor godt er alternativet? Måske havde en havnetunnel i København, hvor der er massiv trængsel, været bedre? Måske en udvidelse af motorvejen omkring Odense, der også lider af en vis trængsel?

Den interne rente i Timemodellen – der kan lidt det samme som forholdet mellem gevinster og omkostninger – er opgjort til omkring 6 pct. Det er lidt højere end de 4 pct., som er en ofte anvendt tommelfingerregel. Så umiddelbart ligger Timemodellen over grænsen. Men hvis andre projekter eller en anden sammensætning af investeringen kan give et højere afkast, vil det være en bedre anvendelse af midlerne.

Det fremgår af den samfundsøkonomiske analyse af Timemodellen, at der forventes en arbejdsudbudsgæst på 2,8 mia. kr. svarende til 40 pct. af drifts- og investeringsomkostningen. Det lyder jo godt, men ved at regne baglæns kan man konstatere, at dette kun kan være rigtigt, hvis 92 pct. af værdien af den opnåede tidsgevinst tilfalder pendlere. I dag er det kun 50 pct. af tidsværdien, der skyldes pendlere og erhvervsdrivende – resten er fritidsrejser. Og hvis vi tager udgangspunkt i dagens trafik, reduceres arbejdsudbudsgæsten fra 2,8 mia. kr. til 1,5 mia. kr. Det reducerer den i forvejen ikke prangende interne rente betragteligt.

DET POLITISKE mål har været, at transporttiden mellem de store byer skal være en time. Dette tilfældigt valgte mål skaber risiko for, at omkostningen på nogle delstrækninger bliver for høj. F.eks. koster en ny bane over Vestfyn 0,75 mia. kr. pr. sparet minut, mens en opgradering mellem Fredericia og Vejle kan klares for 0,2 mia. kr. pr. sparet minut. Der til kommer, at de største gevinster af ny infrastruktur opnås på strækninger og i områder med høj trængsel. Og det står ikke lysende klart, at trafikken mellem f.eks. Aalborg og Aarhus er tilstrækkelig til at retfærdiggøre denne delstrækning.

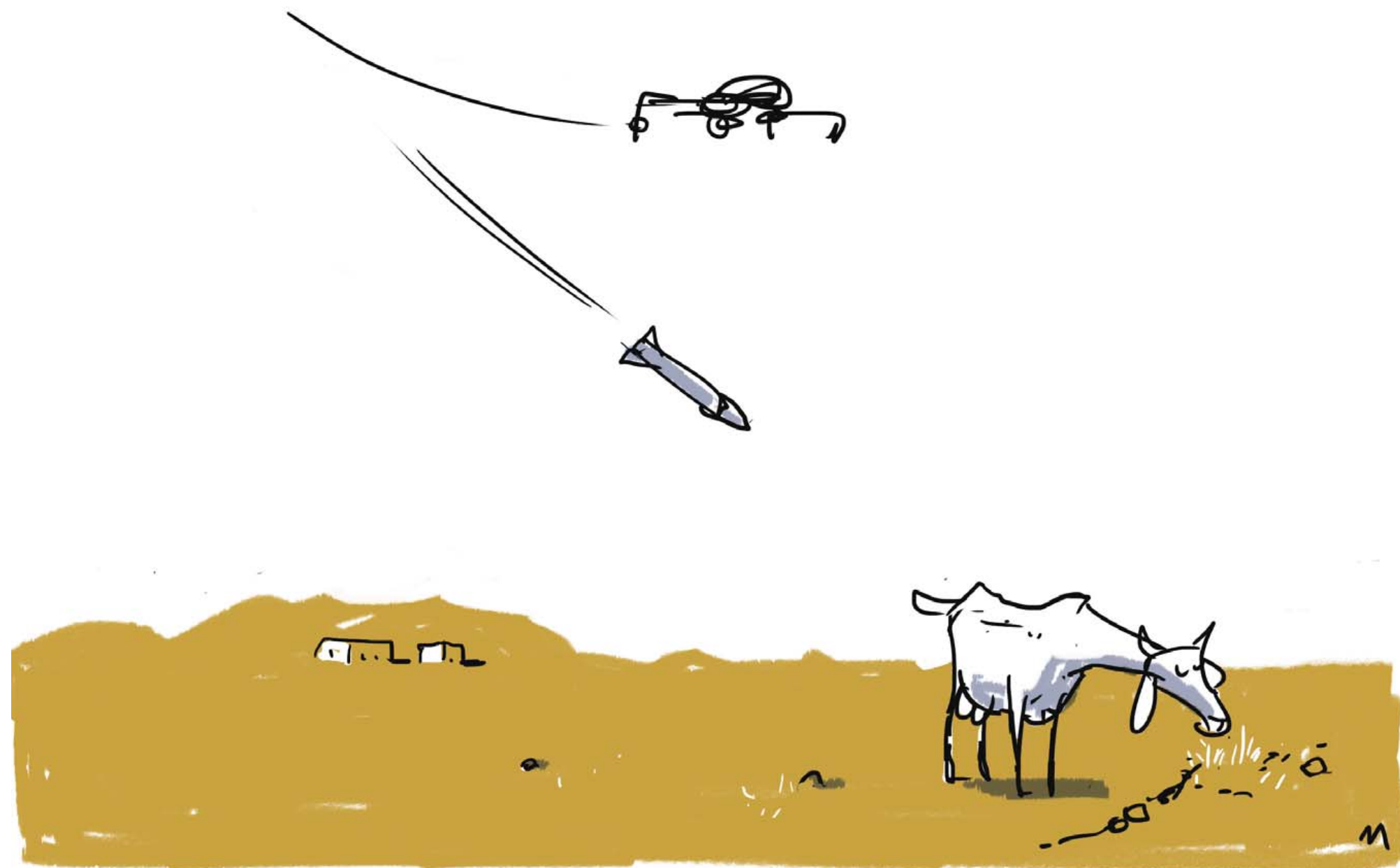
Der er imidlertid ikke fremlagt beregninger, der viser, hvorledes forbindelsen skulle være sammensat, hvis man fraveg timeprincippet og i stedet forsøgte at få den størst mulige samfundsøkonomiske gevinst pr. investeret krone.

Der er god grund til at se Timemodellen grundigt efter i sømmene. Ikke fordi finansieringen nu svigter – det vil blot være at videreføre det uheldige øremærkningsprincip. Men fordi beslutningsgrundlaget for Timemodellen er utilstrækkeligt: Den samfundsøkonomiske vurdering fremstår optimistisk, og ingen ved, om modellen bør sammensættes anderledes eller erstattes af helt andre infrastrukturinvesteringer.

analyse@pol.dk

Jens Hauch er ph.d. og vicedirektør i Kraka.

ObamaScare

Det amerikanske droneprogram er stærkt kontroversielt. Tegning: Mette Dreyer

Tag på juleferie i Tunesien

SIGNATUR
BJØRN BREDAL

Støt op om Nobels Fredspris: Karthago bør ikke ødelægges.

I øvrigt mener jeg, at Karthago bør ødelægges. Den ældre Cato sluttede som bekendt sine taler til den romerske senat med de berømte ord. Og der er ingen tvivl om, at Mellemøstens terrorister i dag tænker det samme om Tunesien, nutidens Karthago: Det land skal ødelægges.

Tunesien har holdt stand mod meget af den fanatisme og meget af det had, som så sørgeligt er blevet udløst i mange lande efter det arabiske forår. Det er en standhaftighed, der er provokerende for denne verdens islamiske statister. De arbejder hårdt og hadefuldt på at ødelægge Tunesien, og der er ingen garanti for, at det ikke lykkes.

Sommerens nedslagtning af turister på stranden ved byen Sousse har alvorligt

reduceret Tunesiens vigtigste indtægtskilde, turismen. Det var briter, irere, belgier, tyskere, portugisere og russere, der blev dræbt, men det var Tunesien, der skulle ødelægges. Ligesom det var ved massakren i marts ved nationalmuseet Bardo.

Tunesien skal ødelægges, tænker terroristerne. Vi andre bør tænke det modsatte og sige tre gange om dagen: I øvrigt mener vi ikke, at Kathago bør ødelægges.

NOBELS FREDSPRIS siger i år akkurat sådan. Tunesien må ikke blive ødelagt. Oslo-komiteen gør med årets pris til den tunesiske dialogkvarter mere for freden i Mellemøsten, end Danmark har gjort med årtiers bombetogter.

Tunesien var det land, hvor den 26-årige grønthandler Mohamed Bouazizi satte ild til sig selv i 2011 og udløste den serie af oprør, som er gået gennem Mellemøsten lige siden. Jeg kom gennem byen et år senere sammen med en gruppe rejsende på studietur og oplevede et land, det første land i det arabiske forår, som befandt og befandt sig i en overgangsfasen overgang til hvad?

Mere frihed? Mere religion? Tunesien er revolutionernes laboratorium, og tuneserne har så meget brug for hjælp af den slags, som Nobelkomiteen nu giver: moralsk og økonomisk opbakning.

Vesten vil altid så gerne gøre noget. Of-

“ Vi kan påvirke verdenshistorien ved at tage på badeferie

te gør vi ondt værre. Afghanistan, Irak, Libyen, har det hjulpet? Soldaternes liv, F-16-flyenes bomber, årtiers krigsindsats, har det hjulpet?

I TUNESIEN kan vi påvirke verdenshistorien ved at tage på badeferie. Tusind danske turister på stranden ved Sousse kan trække titusinder af briter, tyskere og franskmænd med. Måske er det farligt, ingen har lyst til at blive offer for endnu en terroraktion. Men hvor farligt er det for alvor, statistisk? Mon ikke sikkerheden fremover vil være ekstremt høj?

I hvert fald gælder det om at tænke i de baner: Tunesien skal hjælpes med økonomi, handel, turisme. Hvis ikke Tunesien får hjælp, bliver det økonomiske forfald uopretteligt, og den demokratiske udvikling håbløs. Men vi kan gøre noget for Tunesien, vi kan yde økonomisk støtte, vi kan rejse derned.

Staterne og EU kan gøre meget, men intet vil batte som en turistindustri, der kommer i gang igen. Det har tuneserne selv skabt forudsætningerne for med den form for dialog, som Nobels Fredspris nu har peget på.

Landets tidligere diktator Zayn al-Abidin Ben Ali flygtede i 2011, kun en måned efter grønthandlerens selvmord i Sidi Bouzid. Nu sidder Ben Ali sikkert i Saudi-Arabien og er rigere end resten af tuneserne tilsammen, for han sørgede for at

flytte landets valutareserver over på sine private konti og medbringe en ladning guldbarrer. Det bliver ikke Ben Ali, der bidrager til at løse Tunesiens problemer.

Tuneserne kunne have mange gode grunde til at glide ind i en ond spiral af hævn og had, men det er alligevel moderationen og forhandlingen, der har vundet. Tusindvis af unge tunesere kæmper for terrorbevægelsen Islamisk Stat, og landet sejler en farlig sejlads mellem det gamle diktatur og en ny islamisme.

Men det er foreløbig lykkedes Tunesien at holde fast i sin nye demokratiske forfatning, mens meget andet i den arabiske verden er dybt i krise.

HVIS TUNESIEN synker ned i social nød og elendighed, fordi terroristerne får held med at skræmme alle turister væk, bliver vejen banet for islamisme og borgerkrig. Vi må hjælpe Tunesien, også af hensyn til os selv. Vi må undgå, at endnu et lands befolkning begynder at flygte over Middelhavet.

Forhåbentlig kommer Nobels Fredspris ikke for sent, men vil udløse en mobilisering af økonomisk hjælp, assistance til tunesisk politi og efterretningstjeneste, alt muligt fredeligt, som er det eneste, der nytter, og først og fremmest det fredeligste af alt: ferie. Lad os slikke sol i Sousse, så Karthago ikke bliver ødelagt.

bjorn.bredal@pol.dk

Hvad med en naturvidenskabelig kanon?

Vi har en kulturkanon, en historiekanon og en demokratikanon, men ikke en naturvidenskabelig kanon. Hvorfor?

KANON

HENRIETTE WASE HANSEN OG JEPPE DYRE, HHV. PROFESSOR I FYSIK OG PH.D.-STUDERENDE I FYSIK, BEGGE RUC

KULTURMINISTER Bertel Haarder ønsker nu at justere Brian Mikkelsens kulturkanon fra 2006, som han kalder en kunstkannon. Ifølge Kulturministeriets hjemmeside var kanonen tænkt som en

introduktion til den danske kulturarv. En introduktion, der kunne udgøre et kvalificeret udgangspunkt og grundlag for en fortsat debat om den danske kunst og kultur. Her er forståelsen, at kultur er noget, som skaber national sammenhængskraft og gør os til et folk med fælles erfaringer. Altså at man er en bedre og mere oplyst borger, når kulturkanonen er inde under huden. Det er vi helt enige i.

Men der mangler noget. Samtidig med at mange engageret diskuterer, om den ene eller anden maler eller forfatter skal indgå i den danske kulturkanon, kan man møde folk fra alle samfundsklasser, som ikke ved, at verden består af atomer og molekyler, eller har en fornemmelse af, hvor stort et molekyle er. Man møder folk, som tror, at det er varmest om sommeren, fordi Jorden er tættere på Solen end om vinteren, som tror, at vægtløshe-

“ Man møder folk, som tror, at det er varmest om sommeren, fordi Jorden er tættere på Solen end om vinteren

den i rummet skyldes, at tyngdekraften er væk derude.

Her er ikke tale om oplyste borgere, og ingen kan være tjent med det. Ud over en hel basal forståelse af verden omkring os, som ikke vil kunne undgå at bibringe en vis portion ydmyghed hos iagttageren, er kendskab til naturvidenskab nødvendigt for aktivt at kunne deltage i demokratiet på oplyst grundlag.

Altså f.eks. at vide, at stråling og radioaktivitet findes overalt i naturen og udnyttes i det moderne samfund til at hjælpe os, eller at kunne forholde sig kritisk til eksempelvis de såkaldte klimaskeptikeres argumenter.

Vi mener, at en forståelse af den materielle verdens indretning bør være en lige så naturlig del af vores verdensbillede som f.eks. kendskabet til dansk kultur, de forskellige verdensreligioner eller ver-

denskrigene. Forståelsen af verden giver en fælles referenceramme for alle mennesker.

Den sætter mennesket ind i en sammenhæng, der rækker langt ud over vores specifikt danske kultur og historie, og den understreger dermed noget helt afgørende, som vi har til fælles med andre nationaliteter. Altså noget, der samler, ikke deler os. En bedre forståelse af verdens indretning vil også minde os om, at der findes objektive kendsgerninger, som man ikke kan spinne sig ud af ved at vedtage, de ikke passer. Alting er ikke bare politik og udtryk for modstridende interesser.

Vi har en kulturkanon, en historiekanon og en demokratikanon. Måske det er en idé, at regeringen og Folketinget ned-sætter et udvalg til formulering af en naturvidenskabelig kanon?